

6. Про основні засади державної політики у сфері утвердження української національної та громадянської ідентичності : Закон України від 13 груд. 2022 р. № 2834-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2834-20#Text> (дата звернення: 03.02.2026).

РОМАНСЬКА Валерія Ігорівна,

здобувач інституту заочного
та дистанційного навчання
Національної академії внутрішніх справ

Науковий керівник:

НАГАЙНИК Тарас Григорович,

старший викладач кафедри
криміналістики навчально-наукового
інституту права та психології

Національної академії внутрішніх справ

НАЦІОНАЛЬНА ІДЕНТИЧНІСТЬ ЯК КОГНІТИВНИЙ ФІЛЬТР В УМОВАХ ІНФОРМАЦІЙНОЇ АГРЕСІЇ

В умовах сучасної гібридної війни, де інформаційний простір став ключовим полем бою, питання національної ідентичності переходить з площини суто культурологічної у сферу національної безпеки. Інформаційно-психологічні спеціальні операції (ІПСО) агресора спрямовані не лише на поширення фейків, а на руйнування ціннісного ядра нації. У цьому контексті національна ідентичність виконує роль «когнітивного фільтра» – внутрішньої системи захисту, що дозволяє індивіду та суспільству в цілому відсіювати деструктивні нормативи.

Глибоке розуміння власного історичного шляху виступає першою лінією оборони в системі когнітивного фільтра національної ідентичності. В умовах інформаційної агресії історія перестає бути лише академічною дисципліною, перетворюючись на об'єкт ідеологічних маніпуляцій та інструмент делегітимізації держави.

Чітке усвідомлення українського державотворення (від Русі та Галицько-Волинського князівства до Гетьманщини та УНР) дозволяє миттєво ідентифікувати та спростовувати пропагандистські тези про «штучність» української нації чи її «випадкове» виникнення внаслідок геополітичних змін ХХ століття та «бажань» керівництва радянської влади.

Коли громадянин володіє знаннями про реальні історичні процеси, концепція «єдиного народу» сприймається не як історична даність, а як інструмент асиміляції та позбавлення суб'єктності. Формування імунітету до маніпуляцій. Історична освіченість дозволяє розпізнавати підміну понять, яка

є основою більшості ПСГО. Наприклад, розуміння контексту Голодомору як геноциду або боротьби УПА як національно-визвольного руху створює стійку світоглядну позицію. Ворожі спроби героїзації імперського минулого або демонізації національних героїв не знаходять внутрішнього відгуку, оскільки вступають у пряме протиріччя з внутрішньою логікою національної пам'яті. Знання про минулі виклики та способи їх подолання попередніми поколіннями формує колективний досвід успішного спротиву. Це надає суспільству впевненості у власних силах та здатності протистояти дезінформації, спрямованій на поширення паніки, зневіри та почуття меншовартості. Таким чином, історія стає джерелом не лише знань, а й емоційної стійкості, що є критично важливим в умовах довготривалих інформаційних воєн [1, с. 638].

Ціннісна складова національної ідентичності є найбільш глибоким рівнем когнітивного фільтра, оскільки вона визначає морально-етичні координати, у яких особистість сприймає навколишній світ. Спільні цінності – свобода, гідність та соборність – формують цілісний етичний бар'єр, що захищає індивідуальну та колективну свідомість від деструктивного інформаційного впливу. В українському світоглядному контексті свобода є базовою цінністю, що визначає право на самовизначення та демократичний розвиток. Будь-яка інформаційна продукція, що прямо чи опосередковано пропагує авторитаризм, культ «сильної руки» або обмеження прав людини, входить у фундаментальне протиріччя з цією установкою. Когнітивний фільтр ідентифікує такі меседжі як ворожі, оскільки вони зазіхають на життєвий простір особистості, вибудований на засадах волі. Категорія гідності, яка набула особливого значення після Революції Гідності, виступає запобіжником проти психологічних операцій, спрямованих на приниження національної честі. Стратегії ворожої пропаганди часто базуються на нав'язуванні комплексу меншовартості, другосортності або неспроможності України як держави. Проте стійке почуття національної гідності дозволяє громадянину критично маркувати таку інформацію як маніпулятивну та дезінформаційну, зберігаючи при цьому внутрішню цілісність і впевненість. Цінність соборності (єдності) є ключовою у протидії ПСГО, що мають на меті поляризацію суспільства за регіональними, мовними або релігійними ознаками. Усвідомлення нерозривності українського етнополітичного простору створює імунітет до технологій «керованого хаосу». Коли єдність сприймається як екзистенційна цінність, спроби посіяти ворожнечу всередині нації розпізнаються як загроза самому існуванню держави, що мобілізує суспільний спротив інформаційній агресії [2].

Знання про минулі виклики та способи їх подолання попередніми поколіннями формує колективний досвід успішного спротиву. Це надає суспільству впевненості у власних силах та здатності протистояти дезінформації, спрямованій на поширення паніки, зневіри та почуття меншовартості. Таким чином, історія стає джерелом не лише знань, а й емоційної стійкості, що є критично важливим в умовах довготривалих інформаційних воєн [3, с. 13].

Таким чином, національна ідентичність є динамічною системою когнітивного захисту, яка інтегрує історичну пам'ять та ціннісні орієнтири у цілісний механізм інформаційного спротиву. Зміцнення цієї ідентичності через правові та освітні засади є не лише питанням культури, а базовим чинником національної безпеки, що забезпечує резильєнтність суспільства перед викликами гібридної агресії.

Список використаних джерел

1. Верменич Я. В. Україна: історичний простір ідентичності. НАН України. Інститут історії України. Київ : Інститут історії України, 2025. 667 с. URL: <http://resource.history.org.ua/item/0018539>
2. Про інформацію: Закон України від 02.10.1992 № 2657-ХІІ / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2657-12> (дата звернення: 07.02.2026).
3. Стратегічні комунікації в умовах гібридної війни: погляд від волонтера до науковця : монографія. Київ : НА СБУ, 2021. 500 с. URL: https://msj.ukma.edu.ua/wp-content/uploads/2024/01/Stratehichni_komunikatsii_v_umovakh_hibrydnoi_viiny_-pohliad_vid_volontera_do_naukovtsia.pdf

СТАНІСЛАВЕНКО

Карина Михайлівна,

здобувач Київського фахового коледжу
туризму та готельного господарства

Науковий керівник:

КУЧАК Олена Євгенівна,

викладач-методист Київського
фахового коледжу туризму
та готельного господарства

АКТИ ЦИВІЛЬНОГО СТАНУ ЯК ПРАВОВА ОСНОВА ІДЕНТИФІКАЦІЇ ОСОБИ В УКРАЇНСЬКІЙ ДЕРЖАВІ

Українська ідентичність формується не лише через мову, культуру та історичну пам'ять, а й через правові інститути, які забезпечують офіційне визнання людини як суб'єкта права. Одним із таких базових інститутів є державна реєстрація актів цивільного стану. Саме вона супроводжує особу протягом усього життя та є необхідною умовою реалізації більшості прав і свобод.

Акти цивільного стану мають важливе значення для ідентифікації особи в українській державі, оскільки підтверджують юридично значущі факти, що визначають її правовий статус. Водночас цей інститут має глибоке історичне